

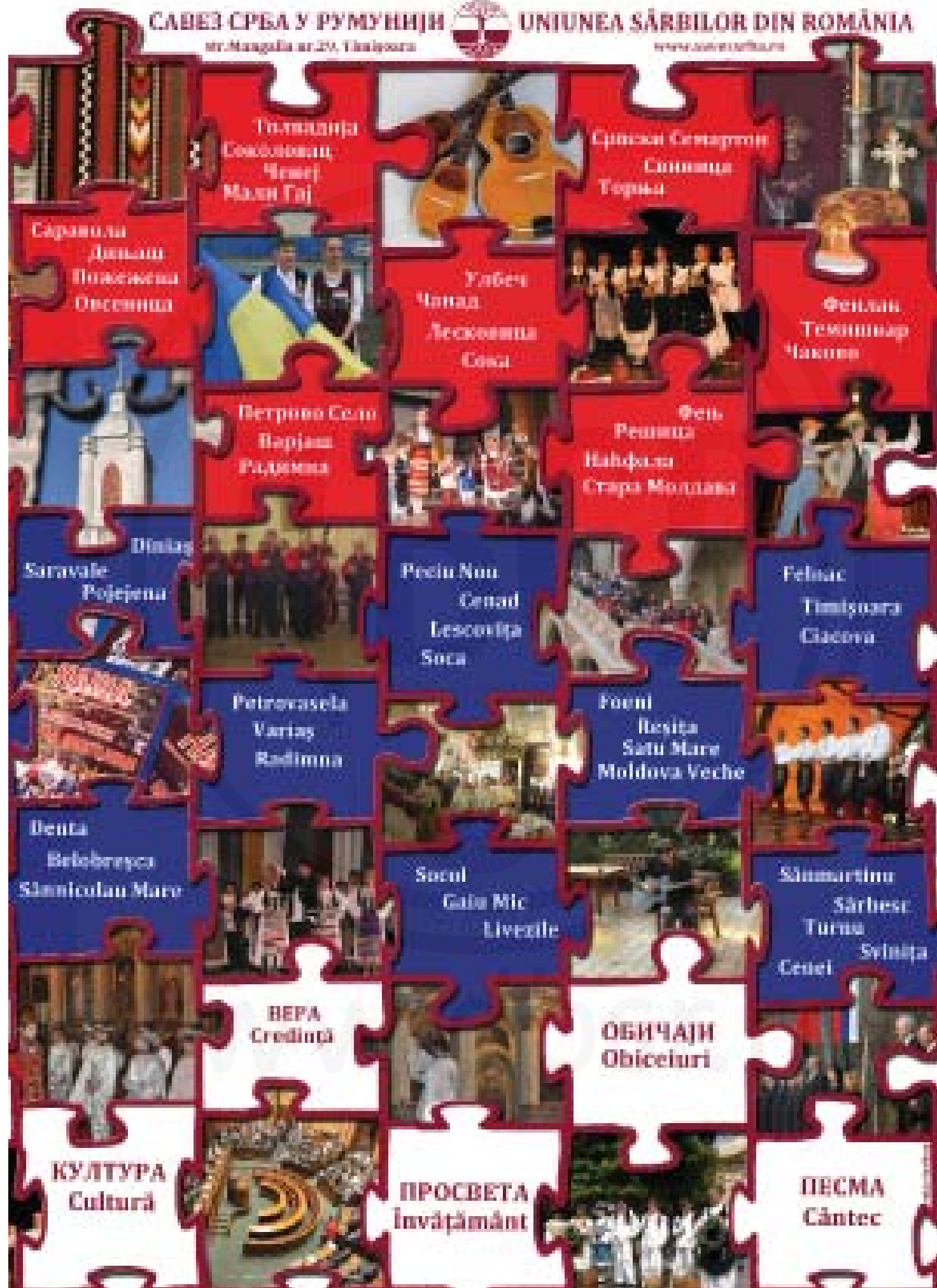
НОРН ТЕМНИШВАРСКИ ВЕСНИК

ГОДИНА 1 (20/5) БРОЈ 7 (1417/112)

СЕПТЕМБАР 2014.

ЧАСОПИС СРБА У РУМУНИЈИ

ПРЕОБРАЖЕЊЕ НАШЕ

пише:
Рајко Корња

Балон кисеоника

Поштовани читаоци,

Ево, после више од пола године, пред вама је најзад, нови број НТВ-а. Разлози кашњења су многобројни и верујем, оправдани.

Најпре, као што вам је вероватно познато, у Савезу је готово све подређено окончању изградње другог крила Српске куће где ћемо имати читаоницу, салу за представе, вероватно седиште школског радија „Доситеј“ и још много просторија корисних за нашу заједницу. Све то наравно изискује огромне трошкове и напоре. Искрено верујем да ће крајњи резултат бити величанствен, а зграда корисна за све оне који осећају да припадају нашој малој српској заједници.

Други разлог кашњења НТВ-а јесте сигурно то што су обавезе преузимања дужности директора за медије у Савезу, потписника ових редова приморале да се најпре окрене решавању других проблема везаних за реорганизацију редакције „Наша реч“ и за стварање веб странице Савеза и наших публикација. Уз то, нисмо

одустали од идеје реализације једне виртуелне српске библиотеке и видео-аудио архива где би свима који користе интернет биле доступне српске емисије ТВР Темишвара и Радио Темишвара, прилози о нама које су емитовали РТС и Радио Београд итд. Наравно да се ради о дугорочним и веома важним пројектима за нашу заједницу који претпостављају велики обим рада и времена. „Изградња“ сајта ССР-а иде, признајем, спорије него што смо очекивали, можда зато што и овде важи правило као и у новинарству: „колико пара, толико музике“. Нешто се може одрадiti волонтерски, а нешто не.

Најзад, срећна околност за НТВ и остале наше медије јесте што људи из матице, из кључних министарстава по нас, ипак цене оно што радимо у области информисања на матерњем језику, па су одобрили одређену своту новца за пројекте назване „Нови темишварски весник“ и „Школска радио-ТВ станица <Доситеј>“. Не знам да ли они знају да су нам својим одлукама понудили прави балон кисеоника бар за наредни период од неколико месеци. То можда и није важно. Важно је да настављамо где смо стали, а њима искрено хвала у име свих нас.

У ОВОМ БРОЈУ

стр.12

**СРБИ У ЦАРСКОМ
ГРАДУ ВАЛЦЕРА**

стр.18

**ГАВРИЛО ПРИНЦИП:
100 ГОДИНА ПОСЛЕ**

стр.20

ИНТЕРВЈУ БОРКО ИЛИЋ
заменик градоначелника Новог Сада
**ВОЈВОДИНА
СЕ НЕ МОЖЕ ОТЦЕПИТИ**

стр.22

**МОГУ ЛИ СЕ РУМУНИ
ПРЕТВОРИТИ У НЕМЦЕ?**

нов
темишварски
Весник

ТРОМЕСЕЧНИК СРБА У РУМУНИЈИ

издавач: Савез Срба у Румунији, коиздавач: Српско-румунски центар за развој, часопис излази уз помоћ Департмана за међуетничке односе при Влади Румуније. Први број „Темишварског весника“ штампан је новембра 1934. године у Темишвару, оснивач листа и први главни и одговорни уредник био је Милутин Манојловић и излазио је све до 7. јула 1947. Новембра 2008. појавио се први број недељника „Нови темишварски весник“ чији је издавач био Српско-румунски центар за развој, а главни и одговорни уредник Рајко Корња.

Главни и одговорни уредник: Рајко Корња, уредници: Горан Гога Пантин, Миодраг Тодоров, Горан Мракић
Адреса редакције: Timisoara, str. Mangalia nr. 29, tel/fax:+40256 491 754, e-mail: novi.temisvarski.vesnik@yahoo.com

Noul Mesager de Timisoara
ISSN - 1844-9123

нов
темишварски
Весник

Преображење наше

Дани преображења Срба у Румунији, манифестација која је већ одавно постала културни симбол Срба у расејању почела је у Српској кући у Тимишвару међународном ликовном колонијом у оквиру које је стварало неколико уметника, из Србије и Румуније. Креације сликара и вајара остаће, као и прошлих година, Србима у Румунији, рекао је Миодраг Јакшић, директор уметничке групе АРТЕ из Београда, која окупља више од три стотине уметника из целог света.

Ликовна колонија и песничко вече

Ове године су у оквиру колоније стварали академски сликар из Београда: Горан

Радовановић, Јасмина Церовић Јовановић, Мирјана Марковић, Владимир Винкић, Александра Лекић и вајарка Милица Јакшић. Њихови домаћини били су уметници из Румуније, сликарке Дана Петков и Божица Илић Чоботин, вајари Никола Поповић и Еуџен Барзу. Генерални конзулат Републике Србије у Тимишвару је у сарадњи са ССР организовао конференцију за новинаре на којој је представљен програм манифестације „Дани преображења“ и овогодишњи добитник Велике базјашке повеље, песник Драган Станић, под књижевним псеудонимом Иван Негришорац. Истом приликом је предиван глас

Мине Матијашевић присутнима дочарао сву лепоту српске изворне песме.

Уз Лазара Манојловића, генералног конзула Србије у Тимишвару, Славомир Гвозденовић и Огњан Крстић су истакли да је ово једна од најзначајнијих и нејпрестижнијих културно-духовних манифестација у целокупном српском расејању на којој се додељује књижевна награда најугледнијим српским књижевницима из матице. Међу радовима познатих сликара и личности српске историје са ових простора, у Свечаној сали Владичанског двора у Тимишвару одржани су потом књижевни сусрет и песничко вече. Овом приликом приређена је и изложба

посвећена великом српском песнику Владиславу Петковићу Дису, коју је припремила и организовала Библиотека града Чачка.

Стихове песме „Тамница“ Владислава Петковића Диса, читао је темишварски глумац Марко Аџић, а исте вечери, у виду стихова, чуло се „Копље Светога Ђорђа“ Ивана Негришораца, „Принцип“ Ђорђа Сладоја, али и „Зрно лудости“ Драгана Јаковљевића и „На чачковском тротоару“ Миодрага Јакшића. Својом стиховима представили су се и песници из матице: Ирена Милетић, Маријана Пилиповић и Предраг Јакшић. Своје стихове читали су и песници из Темишвара: Лучијан Алексиу, Константин Мараску и Василе Томојага, док је Корнел Унгуреану говорио о опусу овогодишњег лауреата. Књижевно вече завршено је стиховима српских песника из Темишвара: Љубинке Перинац Станков, Благоја Чоботина, Иве Мунђана, Србољуба Мишковића, Славомира Гвозденовића и изворном српском песмом у извођењу Мине Матијашевић.

Стихови и песма у Белобрешки

Вијугавим путем преко Белог камена учесници Дана преображења стигли су код „белог брешка“, односно до Белобрешке.

У Српском културном центру, у просторијама књижевног кружока „Жарко Деспотовић“, песмом „Расти, расти, мој зелени боре“, у извођењу Мине Матијашевић, једне од најбољих музичких вокала Србије, отпочело је песничко дружење домаћина

и гостију. Уз стихове песме „Студенац“ представљен је добитник овогодишње Велике базјашке повеље, песник Иван

Негришорац. „Коњски пут“ рецитовао је Ђорђо Сладоје, а од гостију из Мађарске

„Долазим на свето место на Дунаву, код браће и сестара, код великих хришћанских подвижника. Ово је признање не само велико мени, него свој браћи, песницима“.

Иван Негришорац

први се Белобрешчанима представио песмом „Јегарска“ Драган Јаковљевић, главни и одговорни уредник будимпештанских Српских недељних новина - гласила српске националне мањине. Драгана Меселџија је прочитала две кратке деџе песме „Шкољка и жвака“ и „Маче“, а својим љупким гласом Мина је поново одушевила

све присутне песмом „А што ти је, мила кћери“ и најавила госте из Чачка. Даница Оташевић, управница Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“, представила је Белобрешчанима Чачак, значајан град на културној мапи Србије.

Од гостију из Темишвара, представили су се Лучијан Алексиу и Љубинка Перинац Станков, а затим су Женска вокална група и хор Српске православне цркве из Белобрешке под вођством Ружице Грујић, на одушевљење присутних, отпевали две изворне српске песме из Клисуре. Потом је Александар Стојковић на румунском прочитао своју песму „Бденије“, а Предраг Деспотовић песмом „Србин из расејања“, Миладин Симоновић песмом „Порука деди“ и Радивој Симоновић песмом „Говор

Клисуре“, представили су се као домаћини. На крају сусрета, Славомир Гвозденовић је посебно дирнуо присутне стиховима „Уместо оног из висина“ посвећеним Војислави Стојановић.

Заједничким извођењем једне изворне песме хора из Белобрешке и Мине Матијашевић закључено је песничко дружење “код белог брешка”.

Соколовац у знаку игре и стиха

За Дане преображења, највећи књижевници Србије су пролазили кроз Соколовац и читали своје стихове. Тако је било и ове године. Овде су Соколовчани, генерални конзул Републике Србије у Темишвару, Лазар Манојловић и посланик Славомир Гвозденовић положили цвеће на гроб свих српских војника, а свештеници одржали помен. Госте из Србије, Мађарске, Темишвара и Белобрешке, Соколовчани су и овог пута лепо примили. На сцени у месном парку су се ређали песници и свако је „поклонио“ присутнима делић свог песничког умећа. Уследио је културно-уметнички програм народних игара, инструменталних нумера и народних песама који су приредили домаћи уметници-аматери. Млади Соколовчани, у пратњи Маре Горун и Горана Стефановића су дивно играли и певали, а хармоникаши Дарко и Радојица Илић су са лакоћом свирали српска народна кола.

Базјаш: вера и српска реч

У јутарњим часовима дана уочи Преображења,

гости из Србије, Мађарске и Темишвара, након обиласка српских знаменитости Клисуре и Пољадије, кренули су путем Базјаша, где је у Српском културном центру био

организован округли сто са темом „Књижевност Караш – Северина“, у присуству гостију, књижевника из Решице.

“Лепо је видети толико верника у овој српској светињи, заједно у вери према господу Богу и љубави према српској речи”.

владика Лукијан

Већ 21. пут је славље испуњено културним и књижевним садржајем и уручивањем „Велике базјашке повеље“ за

остварења на књижевном пољу уз учешће значајних песника из наше земље, расејања и матице. Огњан Крстић је, у име Савеза Срба у Румунији, Ивану Негришорцу, за вредно песничко дело и

целокупан допринос српској књижевности уручио Велику базјашку повељу и Доситејеву значку.

После Бденија и уручивања Велике базјашке повеље отварањем међународне књижевно-културне вечери и изложбе Библиотеке града Чачка посвећене Дису, у Српском културном центру „Свети Сава“ завршено је овогодишње издање „Дана преображења“.

**Миодраг Тодоров
Горан Гога Пантин**

пише:

др Славомир Гвозденовић

После три књиге Србобранки – из Црне Горе и Старе Србије, из Босне и Херцеговине, из Далмације, Хрватске и Славоније, Дејан Томић нам доноси и четврту књигу ове драгоцене антологије. Да и она стане уз србобрањење наше у периодици, листовима, годишњацима, алманасима и часописима, од царствујушће Вијене до Будима и Пеште, од Сентандреје до Арада и Темишвара.

А колико су нам певале. Колико нас браниле. Брижно и с љубављу. Српски и громовно опет, на корак од матице, а често толико далеко.

Изнедрили су их наши преци, у опанку и господској ципели, под шубаром и шеширом: чисто и, најчешће, једноставно.

(Ваљда их зато и данас чујемо толико јасно).

Преносиле су нам сваким својим словом, и сузом, шта су и какви су, или, понајпре, какви би њиховом оку, срцу и души требало да буду Србија и дело Србиново.

Србобранке су биле и остале до дана данашњег слика наше националне свести и наших националних буђења, заноса понајвише.

Зато нам и данас, када се са временске дистанце, дуже од века, у њих загледамо, када се у њихову бисерну мисао удубимо, Србобранке, у својој срдачној непосредности, делују блиско и лековито.

Највећа њихова врлина остају честитост и чистота.

Европејци духом, Срби убеђењем, калемили су ти наши аутори, својим стихом воћку, чудну и племениту, чија се крошња, са граном, листом и плодом, до нас пружа. Заиста: лепо сведочанство деци, у потуцањима и залуталости често.

Написане срцем и дрхтавом руком у Бечу, Будиму, Сентандреји, Араду и Темишвару, у банатском селу Дињаш и где било, сведочанство су нашег буђења и трежњења и наше припадности Роду. Оне су позив, велика порука и још већа идеја, молитва. Српска!

Да л' то зовеш старе дане
Из гробнице Душанове,
Или на бој, на мегдане,
А јунаке љуте нове.
Да л' ти будиш испод раста
Гласне гусле јаворове,
Иди вапај, вапај љути,
На невољи тебе зове?
Ил' сокола будиш сива,
Та сокола поношљива,
Да одмахне стара крила,
Зовне славу што је била,
Да у србску земљу нову
Зовне славу Душанову?...

**Стојан Новаковић
(СЕРБСКИЈ ЛЕТОПИС
за годину 1861, у Будиму 1862.)**

**Ој Србине, чудо овог света
(гусларева песма
у темишварском
Гласнику, 20. фебруар 1924.)**

А мислили су их и записивали на страницама српске периодике са простора некадашње Аустроугарске и Бранко, и Сарајлија, и Јован Суботић, Лаза Костић, Змај Јова, Шантић, Ракић, Кориолија, Војислав Илић, Милутин Бојић, али и Срби пречани великог срца и још чистије душе: учитељи, свештеници, ратари и ратници, родољуби, задужбинари, добротвори.

Има у њима велике

нов
темишварски
ВЕСНИК

људске топлине и неизмерне доброте, толико миља, људског и српског: у Новинама србским у Бечу; у Србској пчели и Србском родољубу у Будиму; у Пештанско-будимскијем скоротечи; у Зимзелену у Сегедину; у Књижевном додатку Јужне пчеле у Темишвару; Србско-далматинском магазину у Бечу; у Темишварском календару, Народном гласнику и Смотри у Темишвару; у Србадији у Грацу; у бечком Немањи и Српској вили; у Народној речи у Будимпешти; у темишварској Слоги, Алманаху „Живот“ и Темишварском веснику...

Зато су Србобранке и потврда чуварног духа Срба пречана, и део историје нашег народа, његових нада и брига његових мудрости, племенитости, вертикалности у странствовању, вери и заблудама.

Кад год би у Србији затрештало, од Карађорђа до данас (а кад у Србији није трештало!?), полетали смо, са свих страна, пушком и пшеницом. Кад год је Србија видала ране, градила, подметали смо, мелемно, и своје раме и главу. Уз матицу и са њом, увек, у себи и ван себе, њени.

И зато – коме год Србобранке буду доспеле у руке, нека их нежно прелиста и упитно прочита. И нека се зачуди и чуђењем одгонетне.

Можда ће му у том гонетању помоћи мисао коју су у Темишвару, на споменику Теодора Радичевића, оца великог песника, записали племенити Срби ових крајева: Док гусала струна танка/ Слави твога дична Бранка,/ Док му Срби песме поје,/ Живеће и име твоје (Срби из Мехале и Темишвара).

Верујем да ћете, док откључавате ове стогодишње изворе, лакше разумети зашто су нам СРБОБРАНКЕ и од којих нас све ала бране.

ПРЕМА СРБИЈИ НЕ МОЖЕШ

Бивши амбасадор Румуније у Београду говори о европском путу Србије, о Косову, о политици САД и Русије на Балкану, о Украјини и о пројекту “Јужни ток”.

Знам да сте недуго после отварања конзулата у Вршцу били веома разочарани...

То што наш млади министар спољних послова који је прешао на чело једне друге институције, није се изгледа више сећао свега овог, је друга прича. Лично, међутим, због тога нисам био разочаран, него зато што сам као пролазник поред конзулата видео румунску тробојку изнад зграде, упрљану и поцепану као да је неки пешкир замотан на јарболу. Као што сам и рекао, човек освеђује место. Ако дотичан има и одређену функцију, с тим боље. Не говорим о мени већ о румунском митрополиту или о градоначелнику, о директору неке српске банке или о многим другим људима из обе државе који заслужују све похвале и којима желим да се још једном захвалим с поштовањем. За њих су НАТО и ЕУ даље од њихових конкретних пројеката са опипљивим резултатима по становништво. Не знам да ли је боље да кренеш од народа према мегаинституцијама са глобалним утицајем или обрнуто.

У једном тренутку румунско-српски односи у вези са националним мањинама доживели су стагнацију. Као искусан дипломата и политички аналитичар, да ли мислите да је то ипак фиктиван проблем или то стварно може да представља препреку у развоју

билатералних и добросуседских односа Румуније и Србије?

Овог пута сте ви дипломата... Није се радило о обичној стагнацији у одређеном моменту већ о погоршању односа. Сећам се и данас затегнутих разговора са српским министром вера када сам га замолио да интервенише како би отклонио опасност у Тимочној крајини где је могло доћи до насиља у одређеним ситуацијама. Било би то превише! Као Темишварац који је одрастао са Србима у миру и разумевању, нисам могао прихватити да се тако нешто деси. Због озбиљних проблема Србије, односим се искључиво на интерно расељена лица са Косова и Метохије која су стигла у регијама о којима нису знала много тога, као што је Војводина или Тимок, људи су били спремни да бране свој идентитет по сваку цену, са болним сећањем на родна места, румунско-српски односи су се могли погоршати. На срећу, то се није десило. Али проблем ни сада није фиктиван, он је реалан и то не само због новог етничког састава одређених регија, већ и зато што између самих Румуна мањинаца не постоји превелика хармонија. Не слажу се око неких аспеката, а Букурешт, путем

специјализованих институција шаље понекад нејасне сигнале које траже појашњења. Развој билатералних и добросуседских односа Румуније и Србије може бити настављен на бази дијалога на највишем нивоу, искрене и пријатељске сарадње између руководства двеју држава. Када Србија одстрани сумње у вези са намерама Румуније, а Букурешт буде деловао отворено, у блиској сарадњи са Београдом, уверен сам да ће се забележити развој билатералних односа као једна нормална појава, разумљива сама по себи, као што се и догађало током наше заједничке историје. Можда највећа глупост коју сам икада чуо у Србији, јесте идеја да би Румунија могла имати

ОСТАТИ РАВНОДУШАН (2)

територијалне претензије јужно од Дунава. То је била и јесте највећа глупост, али након што су изгубили Косово и Метохију, многи Срби не верују никоме из иностранства, понекад чак ни неким политичким лидерима из Београда. Има овде да се много ради и гради. И понављам: добронамерно, стрпљиво и споразумно и са искреним пријатељством зарад осећања једног историјски напаченог народа. Уколико једна страна гледа супериорно другу, без да верује у равноправну сарадњу, нећемо ништа урадити.

Може ли Румунија да реално помогне Србији на њеном путу за Европску унију и на који начин?

Уверен сам да Румунија може помоћи Србији. Вероватно, као што је и рекао премијер Понта у Београду, указујући Србима на грешке које је Румунија чинила на путу за ЕУ. Одлично је то што је у Београд дошао и Василе Пушкаш, главни преговарач Румуније са Бриселом и представио своје искуство, али је мање добро то што се не говори отворено и о грешкама које можеш направити у односу на захтеве ЕУ и која је касније цена тих грешака. Октобра 2005. дао сам интервју београдском часопису „CorD“, специјализованом за дипломатски живот у главном граду Србије. Рекао сам тада да се надам да се Србија неће појавити испред Брисела „с капом у руци“, односно застрашена и понижена, прихватајући тако статус другоразредне државе. Ту изјаву тада моји шефови из МИП нису добро прихватили, иако сам као и

сваки дипломата, током интервјуа био много већи оптимиста него што ми је налагало моје искуство политичког аналитичара. Надам се да сада постоји отвореност према идеји да постојање „усправне кичме“ не може штетити никоме. Верујем да ће Србија знати да преговара, нарочито што у међувремену, ЕУ изгледа другачије, што не подразумева и боље или уједињеније.

Како бисте окарактерисали садашњу ситуацију Србије у вези са прикључивањем ЕУ?

Наслов поменутог интервјуа за „CorD“ био је „Дуг и вијугајући пут“. Начин на који се Србија буде кретала тим компликованим и захтевним путем зависи од индивидуалних карактеристика државе која, рецимо искрено, се налази између чекића и наковања. Исто током своје посете Београду, Виктор Понта је рекао да ће Србија морати да жртвује још много тога за улазак у Европску унију. Тако и јесте. Али је румунски премијер

додао и да резултат заслужује то жртвовање. Да ли је баш тако? Уколико Београд пронађе одговор на ово питање кроз призму својих интереса, онда ће пут ка ЕУ бити много једноставнији.

На које сегменте Србија мора обратити пажњу да не би „трупкала“ ка уједињеној Европи, тј. да би избегла грешке Румуније?

Данас, сет захтева изгледа другачије него раније јер је западни свет погођен економско-финансијском кризом из 2008, ЕУ пати што се јединства тиче и мора доказати да није структурно дестабилизирана, да неће делити своје чланице на земље првог и другог реда, као што се стално говори о Румунији и Бугарској. Иако мања, Србија би морала да анализира случај Пољске која је поставила услове Бриселу при уласку у ЕУ и није журила да испуни наређења. Закључци су, чини ми се евидентни и колико ја познајем Србе, нисам забринут у том погледу.

Колико је реална варијанта остајања Србије између ЕУ и Русије? Може ли Србија да искористи тренутну ситуацију и да постане нека врста балканске Швајцарске?

Србија се већ налази између ЕУ и Русије. Реч је о чекићу и наковању што сам помињао малочас. Политика ЕУ не дозвољава Београду избор, Србији су потребни сви економски ресурси до којих може доћи. Примера ради, Брисел није

понудио никакав пројекат типа „Јужни ток“, него неке сасвим друге ствари, неке чак нереалне, као што се показао „Набуко“ у коме се потрошио огроман новац за студије изводљивости инфраструктуре пре него што би се осигурали извори снабдевања гасом. Москва долази са конкретним стварима, укључујући и војни сектор. ЕУ не стоји баш најбоље финансијски. Балканска Швајцарска? Да, мислим да је то била Југославија. Не верујем да Србија може надокнадити, средњорочно говорећи, хендикеп тешког распада бивше федерације, са неким западним партнерима који не траже претежно партнерство већ економске, политичке и војне доминантне позиције. Нажалост, период идеала у коме можемо видети наше земље како цветају захваљујући сопственим напорима, у миру, поштовању и хармонији са другим државама у свету, су прогутале глобализација и монополарност. Нашалио бих се и рекао да ако се добро сећам, на недавном светском првенству имена фудбалера Швајцарске у којој су више од пола тима били косовски Албанци, сумњам да Србија може постати држава балканских кантона...

Колико је за државе на Балкану важан пројекат „Јужни ток“ и које су предности и недостаци укључивања у поменути гасовод?

„Јужни ток“ није важан само за балканске државе. Подсетио бих шта се догодило за време недавне посете Владимира Путина Бечу. Аустрија, као и Немачка својевремено, или Италија на пример, ни не размишљају да одустану од руског гаса. „Јужни ток“ је веома значајан и за Запад, преко Балкана. То је важан

пројекат из којег се нажалост Румунија сама искључила. Онда се намеће питање који је морални резон да ЕУ шиканира Бугарску на пример, у развоју пројекта „Јужни ток“? Предности учешћа у пројекту јесу јасне. Недостаци су везани искључиво за начине односа

„Период идеала у коме можемо видети наше земље како цветају захваљујући сопственим напорима, у миру, поштовању и хармонији са другим државама у свету су прогутале глобализација и монополарност“.

великих сила који нису веома „фер-плеј“ према малим државама, док исте те велике силе имају привилеговане односе с Русијом. Не верујем да ће Србија допустити да о предностима изградње „Јужног тока“ на њеној територији, преговарају шефови из Брисела или Берлина.

Да ли је Косово представљало

преседан или један специфичан случај који се не може упоредити са другим ситуацијама као на пример Грузија или Украјина?

Косово је без поговора представљало преседан. Али преседан за могуће догађаје у одређеној међународној и специјалној ситуацији светске равнотеже. Данас САД не могу наметнути своју вољу као што се дешавало у периоду када су владале светом како су желеле. Сирија представља моменат такве промене.

Оно што се догодило на Косову и Метохији пружа могућност поређења разним ситуацијама у свету. Рекао сам поређења, а не копије или сличности. Забрињавајуће је то што се у ери глобализације не успева постићи сагласност на нивоу међународног права (или шта је већ од њега остало), када је реч о правима мањина у односу на државу у којој живе. Прве вечери када је Београд био бомбардован, први пут сам рекао за Радио Темишвар да је међународно право онако како смо познавали до тада, престало да постоји. Нажалост, био сам у праву. Логика НАТО интервенције 1999. у Југославији, без сагласности ОУН, може бити примењена данас на војну интервенцију Русије да би омогућила отцепљење сепаратистичких регија на истоку Украјине! Замислите

шта би се десило да руски стратешки бомбардери бомбардују Кијев... Да не помињемо изјаву једног америчког генерала да Русија може заузети Украјину за само 5 дана. Не желим да замислим то, али питања остају. Сумњам да Европа, укључујући Русију, жели да поново прође кроз кризу попут Косова.

Разговор водио:
Рајко Корња

(наставка у следећем броју)

пише:

Горан Мракић

Између русофилије и русофобије

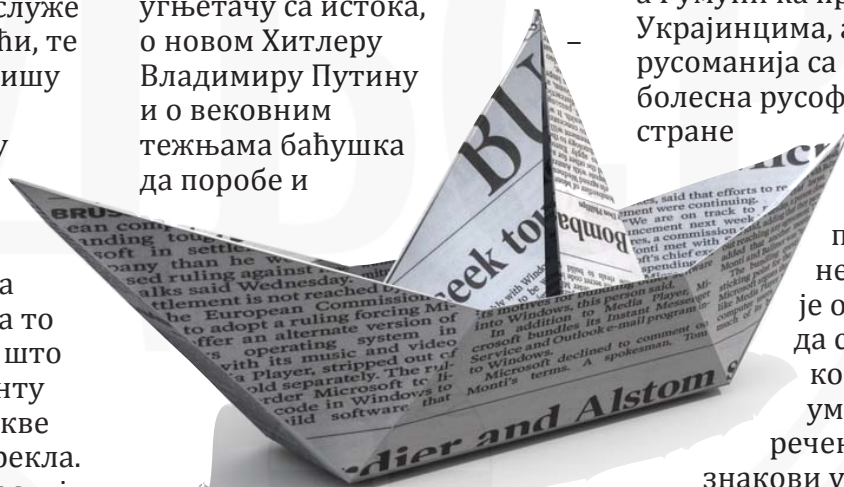
Као Срби, знамо врло добро шта значи када се читав свет окоми на тебе. Руси су ипак други калибар и, иако не уживају посебан углед у свету, показују да су спремни парирати сваки ниски ударац

Није никаква тајна да се у данашње време интернетлије у великој мери информишу читајући вести које им пристижу преко друштвених мрежа. Наравно, многи не обраћају пажњу да се често ради о опскурним блогovima, сајтовима таблоидног садржаја или петпарачким виртуелним новинама. Но, имајући у виду да чак и највеће медијске куће често безрезервно служе центрима политичке моћи, те отворено лажу, манипулишу и извлаче из контекста одређене информације, у име слободе говора и изражавања данас скоро сваки спамер себе доживљава и представља као веродостојан извор, а то само у жељи да прикупи што више лајкова и згрне кинту рекламирајући ко зна какве производе сумњивог порекла.

Да бисте на најпростији и најјаснији начин видели шта значи манипулација и сирова пропаганда, довољно је да упоредите информације о ситуацији у Украјини које пристижу са румунских и српских портала „национално-идентитарног“ карактера. У овом контексту искључујемо дакле званичне ставове познатих телевизија и новина, које у 99 одсто случајева ревносно преносе само оно што им се сервира и диктира из Брисела.

Ако ћемо на румунским „алтернативним“ и „слободним“ интернет гласилима свакодневно моћи да читамо

информације о зверствима руских сепаратиста, о подлостима и сплеткарењима московских политичара, о тешком наоружању које даноноћно пристиже донбаским „терористима“ споредним путевима из Русије, о патњи украјинског народа, о подвизима украјинске војске, о обореним руским авионима, о суровом болшевичком угњетачу са истока, о новом Хитлеру Владимиру Путину и о вековним тежњама баћушка да поробе и

опљачкају све суседне народе, на српским страницама исте „оријентације“ налетећемо на ослободилачку борбу руског народа против фашистичко-ватиканских хорди, на паклени план сатирања православља, на украјинске нове есесовце који сеју смрт по Новорусији и на сатанисте из Берлина и Вашингтона који поново кују мрачне планове и завере.

То је отприлике ниво схватања разних „патриотско“ настројених агитатора и ничим изазваних пропагандиста. Што

је најжалосније, има доста људи који себе сматрају политички образованима, а лајкују, деле и коментаришу текстове вашарских политиколога. Оно што најчешће недостаје су докази, али нећемо ваљда да губимо време са ситницама.

Сходно историјским догађањима из не тако далеке прошлости, разумљиво је да Срби више нагињу ка Русима, а Румуни ка проевропским Украјинцима, али сулуда русоманија са оне, односно болесна русофобија са ове стране

границе доказују само површну пристраност и незрелост. Некима је очито лакше да се изражавају користећи лозинке уместо сложених реченица. Ипак,

знакови узвика не могу у реалности да замене остале интерпункцијске знакове.

Као Срби, знамо врло добро шта значи када се читав свет окоми на тебе. Руси су ипак други калибар и, иако не уживају посебан углед у свету, пре свега због болшевичке прошлости, показују да су спремни парирати сваки ниски ударац. Но, то што им се неки виртуелни анонимци увлаче у задњицу неће им бити од никакве користи.

Док цивили у Донбасу и Палестини гину немилице, људи широм света се поливају леденом водом. За усијане главе ни то није довољно.

СРБИ У ЦАРСКОМ

Српска популација Беча показује завидан виталитет у приватном бизнису. Процена је да је 5-6.000 фирми у Бечу регистровано на Србе

Највећа национална група „странаца“ у престоници Аустрије су Срби. Познати су као настојници зграда, а све више као приватни предузетници. Није лако утврдити, међутим, тачан број Срба у Бечу. Поуздано се зна да са српским пасошем у престоници Аустрије живе 74. 000 житеља. Око 35. 000 Аустријанаца са српским коренима има право гласа на изборима у Бечу. На овај број треба додати етничку популацију Срба из Босне и Херцеговине и Хрватске. Ако укључимо и оне који немају уредне „папире“, процењује се да у Бечу живи око 180. 000 Срба, и да је по томе Беч највећи српски град у Европи изван Србије. У аустријском главном граду постоје три храма Српске православне цркве: Светог Саве, Успења пресвете Богородице и Васкрсења Христовог.

По образовној структури, Срби су тек у таласу миграција из Србије деведесетих година прошлог века, почели значајније да долазе они са факултетима. Пре

тога, мигранти су претежно били занатлије или људи са основном школом. У Бечу је било 10.000 настојника Срба, како у општинским тако и у приватним зградама. После укидања Закона о настојницима тај број се смањио, али су зато

и у којима су цењени као радници и предузетници су грађевинарство, угоститељство и саобраћај.

Савез Срба у Аустрији је највећа кровна организација српских удружења у земљи валцера, а датира од 1979.

године и настало је из Удружења југословенских клубова, које је незванично било једно од координационих тела исељеничких организација у Европи. Почетком 2000. године почело је преименовање у Савез Срба у Аустрији. У свом саставу Савез данас има

6 покрајинских

заједница и 80 клубова. У Салцбургу је у фебруару одржана редовна генерална изборна скупштина Савеза Срба у Аустрији која је окупила 37 представника из свих девет аустријских покрајина, на којој је поново изабран Зоран Алексић на челу ове кровне организације.

Оснивање српске гимназије у Бечу, право на званично коришћење српског језика и права националне мањине у Аустрији јесу

неки од њих основали приватне фирме за одржавање зграда.

Српска популација Беча показује завидан виталитет у приватном бизнису. Процена је да постоје 5-6.000 фирми у Бечу регистровано на Србе. То су обично мање фирме, запошљавају између 5 и 50 радника. Редак је случај Милана Милића, који је отворио фирму са 100 такси возила.

Области у којима Срби зарађују за живот

ГРАДУ ВАЛЦЕРА

Република Аустрија Republik Österreich

Аустрија је држава у централној Европи и парламентарна је демократија. Састоји се од девет федералних држава, и једна је од две европске државе које су прогласиле сталну неутралност. Аустрија је чланица УН од 1955. а ЕУ се придружила 1995. Њено име Österreich се на српски може превести као „источно царство“. Кућа Хабзбург је владала Аустријом од XIII све до XX века. Године 1867. постала је део двојне монархије, Аустроугарске. Аустрију је припојила Немачка 1938, а савезници су након II светског рата држали Аустрију до 1955, кад је опет стекла потпуну независност.

Главни град: Беч (1,7 мил.)

Службени језик: немачки,
у појединим регијама:
словеначки, хрватски, мађарски

Облик државе:
Савезна република
Председник: Хајнц Фишер
Канцелар: Вернер Фајман

Независност: Од Западне
Немачке 27. јула 1955.

Површина: 83.855 km² (115)
Становништво: 8.504.850
Валута: Евро (100 центи)

Временска зона: UTC +1, +2
(CET, CEST)
Интернет домен: .at
Позивни број: +43

приоритети српске заједнице у Аустрији. Њихов циљ јесте да добију статус националне мањине, позицију аутохтоног народа. Критеријуми за то, у Аустрији су специфични. Неопходно је доказати да су Срби у последњих 100 година у континуитету били присутни у овој земљи, и то концентрисани на неким локацијама. Српска заједница

почев од локалног нивоа па до савезног, Срба једноставно нема. Зоран Алексић,

председник Савеза Срба

каже: „установили смо да влада конфузија и мишљење да људи српског порекла у Аустрији немају увид, а самим тим ни интерес да се активније укључе у рад и активности Савеза или да их сами иницирају. О томе је веома битно да се разговара јер има

зато жели да окупи стручњаке из свих релевантних области да прикупе историјску грађу и доказе и направе студију о Србима у Аустрији. Али добијање статуса националне мањине неће бити лако. Аустријанци сматрају да су Срби интегрисани, али упркос томе их нема у политичком животу и представничким телима,

све више удружења која нуде квалитетне садржаје, нове идеје и могућности, али да истовремено влада слаб одзив и учешће управо оних за које се све то и ради“. То морамо покушати да променимо - истиче Зоран Алексић. Он објашњава да нема никаквог рационалног образложења да се удружења и кровне организације међусобно сматрају конкурентним и

“сударају” на истим вратима разних институција нудећи сличне пројекте, а да истовремено свима недостаје критична маса људи које се то тиче и којој треба да служи. Таквим начином (не) сарадње, једини добитник су

Интеграциони национални (аустријски) и фондови Европске уније, који ако одобре (макар) једном српском удружењу један пројекат на годину дана или средства за једну манифестацију могу да имају или траже у томе

изговор да је српском корпусу “дато” и да средстава више нема до следеће године - наводи он. Алексић сматра да Савез, за почетак, у контексту нових изазова и промена, треба да има улогу медијатора и

координатора између свих српских удружења широм Аустрије.

Као и свака друга организација у Аустрији, и наша, без сумње, има право да иницира разговор, тему или

нове путеве, а не само критике и пребацивања. Њих слушамо и упућујемо једни другима већ деценијама и то нам није донело никакве резултате”.

Разговори о свим овим питањима даће прилику свима

да се изјасне, а својим ставом и покажу своју одговорност за стање у којем се наш корпус у Аустрији налази - поручио је Алексић. Председник Савеза Срба у Аустрији сматра да је највећи проблем недовољна међусобна комуникација и транспа-

сусрет. Свакако смо највећа кровна организација у Аустрији и као такви имамо највећу покретачку моћ. Важно је да се схвати и подједнако важна улога свих српских удружења широм Аустрије, а не само оних смештених у Бечу - сматра Алексић.

Када је реч о основној улози Савеза у односу на матицу и главну улогу очувања српског идентитета, Алексић сматра да мора да се конкретно утврди и нађе консензус о томе “који су наши интереси и шта морамо урадити да очувамо идентитет и да ли то уопште желимо.

Ми треба да знамо шта хоћемо и да ка томе и идемо, а не да нас неко у нешто убеђује и сервира нам. Савез ће у том циљу покренути више подијумских дискусија у свим већим градовима Аустрије, где очекујемо нове идеје,

рентност у раду.

“Ми смо сами од себе, без обзира на то коју организацију заступамо, помало горди и свако сматра да је бољи, већи, успешнији него неко до њега, а посебно смо познати по необавештености и готово увек се налазимо у чуду како за ово или оно нисмо чули. Да бисмо поставили приоритете и централне циљеве којим би требало да теже сва српска удружења и заинтересовани појединци, морамо да седнемо за један сто, скинемо чинове и изнесемо чињенице које би биле пут ка постављању приоритета и одабиру најуспешнијих људи који би се прихватили активног учешћа у решавању те проблематике и одржавању и успостављању сталне комуникације - сматра председник Савеза Срба у Аустрији.

СИРОГОЈНО

СТАРО СЕЛО И ЦЕМПЕРИ

Од Златибора се уским и вијугавим путем за десетак минута аутом стиже до места Сирогојно.

Село је мало, са свега око 600 житеља и типично је за насеља у југо-западном делу Србије, са кућама од камена и дрвета, разбацаним по оближњим пропланцима, а поглед на њих и тишина која вас некако одједном буде окружила кад стигнете у Сирогојно, додатно ојачавају осећај спокојства, мира и вечности. Сирогојно се развило око цркве подигнуте почетком XIX столећа, а затим и око школе, задруге и наравно око сеоских кафана и пекара. Црква Светих Петра и Павла саграђена је 1821. године и стављена је под заштиту државе. У њој

се чувају многе вредности, попут врата у дуборезу и више икона из XIX века, а на њеним зидовима су уписана имена изгинулих српских ратника из Првог светског рата.

Подручје Сирогојна, коме припадају и села и засеоци Дренова, Жељине, Трнава и Чичкова, има много спомен-обележја и из Другог светског рата. Споменик на Владајама, биста проте Милана Смиљанића, спомен плоча на згради школе у Трнави у којој је учио народни херој Саво Јовановић Сирогојно и његова родна кућа у истом селу само су неки од њих.

У Сирогојну се налази и етно-село, заправо музеј

„Старо село“ под ведрим небом. Поменути комплекс представља скупину златиборских кућа и пропратних дрвених зграда, скупљених са свих страна Златибора. Смештен међу боровима и јелама, недалеко од школе на благој падини, музеј “Старо село” истински очарава својом лепотом сваког путника намерника. Овде можете за мање од два евра, колико кошта карта, разгледати и наравно уживати у архитектури кућа, упознати се са унутрашњим уређењем зграда, са начином привређивања и организацијом породичног живота људи брдско-планинских предела на Златибору. Овај музеј на отвореном је једини те врсте у Србији. Процес преношења, постављања и реконструкције

златиборских брвнара у „Старом селу“ започет је према пројекту архитекте Ранка Финдрика давне 1980. године. Иницијатива је потекла од организације домаће радиности из Сирогојна

привредним зградама какве су у другој половини XIX и почетком XX века имале задружне сеоске породице. У окућницама се налази по једна златиборска дводелна кућа са високим

покретне кућице – кревета на саоницама за чобанина да би могао стално бити у близини стада оваца. У близини колиба реконструисана је кулача – примитиван сточарски стан купастог облика. Све зграде

и остварена је упорношћу Добриле Васиљевић-Смиљанић и ангажовањем етнолога Босе Росић. Изабране грађевине представљају богатство архитектуре и развој културе становања златиборског краја, а уједно показују друштвене и привредне односе на селу.

Пошто златиборску брвнару издваја потпуно заокружено просторно и конструктивно решење, обилазак „Старог села“ представља стварно јединствен доживљај. Сваки посетилац се може уверити са колико знања и вештине су саграђене куће у етно-селу. Видеће с колико умећа су непознати мајстори градитељи обрадили дрво - основни грађевински материјал. Није потребно разумети се у архитектуру да би се схватило да су ова сразмерно мала и скромна здања сврстана у ред значајних градитељских остварења.

Сталну музејску поставку чине две златиборске окућнице, дворишта са стамбеним и

четворосливним кровом. Уз кућу су зграде – вајати у којима су спавали и чували своје личне ствари млађи брачни парови задружне породице. Домаћинства имају млекар, амбар, кош – салаш за кукуруз, качару са казаном за печење ракије, хлебну пећ, пчелињак и

су опремљене аутентичним покућством, посуђем, уређајима, справама, оруђима и алатима. Десетина зграда, такође оригиналних, делимично су преуређене и прилагођене различитим потребама и програмима Музеја. Овде ћете видети пријемницу, дворану, продавницу производа старих

заната, конаке и наравно крчму. У малој гостионици се може сервирати права здрава домаћа храна, а са трпезе не може изостати кајмак, сланиница, панчета и остали деликатеси златиборског поднебља.

Стотинак метара ниже од „Старог

села“, тик уз сеоску кафану, налази се други музеј по коме је Сирогојно још познатије не само у Србији, него у читавом свету, а то је Музеј плетилца.

Прича о Сирогојно џемперима почела је шездесетих година прошлог века када је креаторка Добрила Смиљанић, инспирисана златиборском природом, дала нови облик традиционалној

мишану за сушење шљива. Стаје за стоку саграђене су издвојено од основног дворишта. Посебан део домаћинства, сточарски стан гради се у планини где у току лета чобани бораве са стоком. Састоји се од две колибе које по свему личе на куће, али су знатно мањих димензија и са мање опреме и кућера,

вештини плетења. Уз коришћење вуне са Исланда, која је због квалитета била веома погодна за остваривање Добрилиних идеја, производи плетиља из златиборског села постали су убрзо радо виђена на модним ревијама и у радњама широм света. За ручно рађене оригиналне џемпере из Сирогојна, временом су сазнали у свим светским метрополама. Модели са Златибора излагани су уз оне под фирмом Арманија, Пјера Кардена и Сен-Лорана. Данас, после толико времена, производ златиборских плетиља и даље живи, има га у бутицима Токија, Париза,

Москве, Франкфурта, свуда у свету. Овај традиционални оригинални производ који је одавно постао бренд, својевремено је био избор и енглеске краљице Елизабете II, Барбаре Буш, Ненси Реган, Раисе Горбачов, а његовој

дизенима. Овде се могу купити прекрасни ручно израђени џемпери за 100-200 евра, разни уникатни шалови, рукавице, вунене капе и много других производа.

Госпођа Роса Љубојевић, директор продаје „Sirogojno Style“, каже да су џемпери које производе већ више од пола века добро познати производи од Јапана до Америке. „У периоду деведестих, за време санкција и одмах после тога, добро смо пословали са Румунијом. Имали смо чак представништво у Букурешту, а Румуни су нам

изради и јединственом дизајну се диве многи светски креатори.

Према речима Радета Љубојевића, власника фирме „Sirogojno Style“, тих година радило је 3.500 плетиља, које су годишње плеле по 80.000 џемпера који су се извозили и доносили зараду од 10 милиона тадашњих марака. Данас се овим послом бави 700 жена које годишње исплету око 10.000 џемпера и остваре девизни прилив од око 800.000 евра.

До Музеја плетиља који је смештен у просторији библиотеке, налази се мала продавница производа која фасцинира сваког који у њу уђе својим разноликим бојама и

много помогли у нашем пословању.“

Р. Корња

ГАВРИЛО ПРИНЦИП:

БЕОГРАД

пише:

Емир Кустурица

Да ли вам је икада пало на памет да је Гаврило Принцип суђен за велеиздају, а да за то није било правне основе?

Да ли бисте у најсмелијим сновима могли претпоставити да је једна од највећих царевина водила монтирани процес?! Зашто да не, када нам је данашњица крцата сличним појавама! Млада Босна је био једини мултиетнички пројекат Јужних Словена који

настаје само вољом појединаца и комшијских народа у југоисточној Европи. Ова идеја није рођена и испечатирана у канцеларији неке од обавештајних служби великих сила. Настао на развалинама двеју умирућих царевина, овај покрет је остао светла

тачка у историји српског, хрватског и бошњачког народа. Снага те идеје није скривена у пукој истини да су чланови Младе Босне били синови сва три народа. Има период титоизма када су Марко, Ивица и Енес били начело друштвеног деловања у СР Босни и Херцеговини. И то је, како смо видели, завршило у крвавом суноврату деведесетих. Шта је онда било везивно ткиво Младе Босне? Иво Андрић, и сам члан ове организације, младобосанце назива побуњеним анђелима,

НИЈЕ ГАВРИЛО ПРИНЦИП ПУЦАО НА ФЕРДИНАНДА У БЕЧУ, ВЕЋ НА ОКУПИРАНОЈ ТЕРИТОРИЈИ

а завршних стотину страница романа "На Дрини ћуприја" посветио је управо рађању идеје о новом животу, слободи и наговештају слома окупатора.

Бесмислице господина Кларка

Приближава се стогодишњица Првог светског рата и већ се оштре историјска пера. Међу њима предњачи енглеска историчарка Маргарет Мекмилан, која, како сама каже, пише књигу у којој неће штетети

је била посвета младобосанцима? По завршетку Другог светског рата, враћена је табла и утиснуте су Принципове стопе у асфалт! Принцип извршио атентат добио је име Гаврила Принципа. Млада Босна је у Титово време била популарна без обзира на то што је нису сви волели. Чак се и кошаркашки клуб у којем је играо легендарни Даворин Поповић, мој друг, називао Млада Босна. Многи представници бошњачког народа су славили Младу Босну. Тако је

Сафет Исовић, певач народне музике, 1976. певао у славу Гаврила Принципа "...Одјекују звуци добошара, Сарајево дочекује цара, Фердинанд се крену до Бембаше, Гаврило, Гаврило, млади јуначе из Босне, твојих се дјела Гаврило, земљаци твоји поносе..." Не знам

шта је Исовић

Србе. Њена је теза како смо ми срушили аустроуграску царевину, а сада сметамо Америци, која је, по мишљењу ове ауторке, оно што је некада била славна Аустроугарска! Најдаље је у новој књизи о 1914. отишао историчар Кристофер Кларк упоредивши Младу Босну са Ал Каидом! Каква бесмислица! Шта би рекао господин Кларк када би знао да су нацисти приликом војног уласка у Сарајево 1941. скинули мраморну плочу на којој

стварно осећао, али знам да Гаврило није пуцао на Фердинанда у Бечу, него на окупираној територији. За господина Кларка то не би био податак, али је то за аутора ових редова веома важно. Шта год се дешавало у Босни за време последњег рата, треба забележити да је табла Младе Босне поново скинута и да је мост који се звао Принципов престао тако да се зове. Ја сам преко пута тог моста рођен. Прве сарајевске зиме сам се играо, преко пута, у парку Цара Душана, а мост је био

100 ГОДИНА ПОСЛЕ

управо оно чудо које повезује различите обале и друкчије светове, како пише Иво Андрић. Зашто мене нема на том мосту, питам се некада? Управо због тога што се више не зове тако. Највише због немогућности да се одвојим од учења и осећања која су уткана у моје памћење када сам био дечак. А та су осећања узвишена и она нису случајно Сафета Исовића инспирисала да о Принципу пева као о јунаку, земљаку. Војска Алије Изетбеговића је скинула плочу и уништила стопе Гаврила Принципа, вајарски рад Воје Димитријевића.

Историја безакоња

Потписник ових редова би желео да госпођи Мекмилан, а посебно господину

Кристоферу Кларку, сугерише нешто из историје безакоња на Балкану. То је истина о суђењу младобосанцима. Како је у сарајевској касарни почело суђење за велеиздају и пошто нико од револуционара није имао новац за адвоката, суд им је доделио судског адвоката, аустријског држављанина Рудолфа Цислера. Ни суд, а најмање тадашња власт, није могла ни да појми шта ће им се десити са господином Цислером, аустријским адвокатом. Он је на суђењу између 12. и 23. октобра доказао да судска власт није имала правно покриће за терет који је ставила на Гаврила Принципа. Гаврило Принцип није могао бити оптужен за велеиздају из два разлога! Аустријски, али и угарски парламент никада нису изгласали

анексију Босне и Херцеговине па она, према томе, правно никада није ни постала територија аустроугарске царевине. Дакле, изигравање идеја о закону и праву као основном начелу нису само специјалитет балканских земаља. Када погледамо суђења која се одвијају данас, пред нашим очима, нелегалност процеса постаје правило. Живот господина Цислера је био угрожен. Руља је чекала испред касарне да га линчује па су бечког адвоката ставили у буре уља, изнели га и тако му спасли живот! На заказаној "прослави", у Сарајеву неће имати кога да спасавају.

Текст преузет са:
Прессрц.ба

ОБНОВЉЕНА РОДНА КУЋА ГАВРИЛА ПРИНЦИПА

Обнову родне куће Гаврила Принципа покренули су Борко Илић, заменик градоначелника Новог Сада и Милан Балаћ, а пореклом из Босанске крајине. Двојица ентузијаста и неколицина родољуба су у сврху обнове куће основали Удружење грађана "Принцип српски".

Кућа - музеј се налази у селу надомак градића Босанско Грахово и била је спаљена 1995. приликом уласка Хрватске војске и јединица ХВО у Босанско Грахово.

Највећи део средстава за обнову прикупљен је у Новом Саду од приватних донатора,

обнову су још помогли и Влада Републике Српске и српска дијаспора из Америке.

Принципова кућа је свечано отворена на Видовдан ове

године, тачно 100 година након пуцња у Сарајеву. Свечаном чину отварања присуствовали

су и кућу свечано отворили Борко Илић, покретач обнове и заменик градоначелника Новог Сада и Игор Радојичић, председник Скупштине Републике Српске. Пред многобројним поштоваоцима Гаврила Принципа, свету литургију за помен душа Принципа и његових сабораца служили су

епископ бихаћко-петровачки Господин Атанасије и епископ горњокарловачки Господин Герасим.

БОРКО ИЛИЋ

заменик градоначелника Новог Сада

ВОЈВОДИНА СЕ НЕ МОЖЕ ОТЦЕПИТИ

Одакле толико интересовање представника града Новог Сада за Темишвар?

Постоје просто много веза између Новог Сада и Темишвара, живели смо дуго у истој држави, сличан је и менталитет, градови су слични. С друге стране, ја сам намерно приликом пријема у градској већници Темишвара, пред немачком делегацијом, на 100 година од почетка Великог рата и револуције која је донела Словенима слободу истакао да је захваљујући том пуцњу у Сарајеву и свим жртвама које је Србија поднела, Темишвар и ослобођен, тако да су то неки кључни разлози зашто волимо овде. Свиђа ми се да дођем у Румунију и у Темишвар јер је су Румуни једини народ сусед са којим нисмо никада ратовали. И представници града и ви, наши земљаци, нас увек лепо угостите. Темишвар и жупанија Тимиш су први прискочили у помоћ за време недавних поплава.

Како бисте оценили односе два града?

Имамо коректан однос већ више година тако да сам и лично пријатељ са људима из темишварског руководства, посебно са Даном Дијаконом, замеником

градоначелника. Сарадња се одвија углавном путем

узајамних посета приликом званичних догађања, спортски клубови веома добро сарађују, кошаркашки клуб Темишвар играо је пријатељску утакмицу са Војводином, већ традиционално се игра лига ветерана... Волео бих да више младих из Темишвара дође на познати фестивал у Новом Саду „EXIT“ који је један од највећих музичких фестивала у Европи.

Да ли је реално очекивати да се дотична сарадња развије и на економском плану?

Нажалост, сви градови јесу конкуренција једни другима. Сви хоће да привуку што веће инвестиције. Оно што би нама било корисно, и на чему већ радимо, јесте сарадња са Темишваром у привлачењу претприступних европских

фондова, јер знамо да је град на Бегеју у томе предњачио и да тако помогну искуством да Нови Сад привуче што више новца из тих фондова. Нама је интересантно и то што Темишвар има међународни аеродром са којег лете јефтине авиокомпаније, а Нови Сад има своју градску туристичку агенцију, па намеравамо да повежемо те две институције. Знам доста младих Новосађана који путују за Западну Европу са темишварског аеродрома.

Шта може Темишвар да научи од Новог Сада?

То бисте можда требало да питате Темишварце, али мислим да Нови Сад има веома добро изграђену инфраструктуру и одлична урбанистичка решења. С обзиром да градови имају неку заједничку историју, да су Срби оставили један огроман траг у Темишвару, хвала Богу, а и данас га остављају као једној од престоница

румунске културе, то је још једна од сличности са Новим Садом званом и „српска Атина“. Имајући све то у виду, мислим да би се могло направити једно фино туристичко повезивање два града. Плус, да се поред Новог Сада налазе Сремски Карловци, место које сваки православца мора посетити, јер је то био центар српске духовности и културе вековима у Аустријској монархији.

Кад Србија може очекивати нешто конкретније што се тиче европских интеграција?

Мислим да бисмо морали искористити све потенцијале које нам нуди приступање Европској унији. Лично мислим да је Србија тренутно у одличној позицији јер можемо да привлачимо фондове из Европске уније, а имамо и бесцаринску зону са Русијом, Белорусијом и Казахстаном и тиме имамо приступ тржишту од преко милијарду људи.

Колико је данас Нови Сад важан за привреду Србије?

Нови Сад је веома важна тачка на привредној мапи Србије имајући у виду да кроз наш град пролазе све важније саобраћајнице које спајају Исток и Запад и једна је од значајних дунавских лука. Колико је Нови Сад важан економски центар доказује и то да је седиште руског Гаспрома после куповине Нафтне индустрије Србије (НИС) овде, а не у Београду. У Новом Саду је и седиште компаније „Србија гас“, тако да у граду већ има много Руса са прилично високим

примањима и капиталом, што значи много и за буџет града. Они доводе неке друге руске компаније, па је тако Нови Сад постао нека врста центра руског капитала.

“Нови Сад је постао нека врста центра руског капитала у Србији. У граду има много Руса са прилично високим примањима и капиталом и они доводе и друге руске компаније”.

Како бисте описали однос Војводине као покрајине и Србије као државе?

Слику о несугласицама често стварају политичке странке, а то се дешава зато што је

одређена политичка опција на власти у покрајини, а друга на републичком нивоу. Но, држава мора да функционише. Лично сматрам да не би смео да постоји било који проблем између Београда и Новог Сада.

То питање су јасно решили још 1918. Срби из данашње Војводине, тј. Срби из Баната, Бачке, Срема и Барање и сви знамо да су генерације Срба из Војводине тежиле да се уједине са матицом. У Војводини има већ преко 80 одсто Срба и ако ме питате да ли постоји опасност отцепљења од Србије, одговор је категорички: не постоји! У Војводини има и пуно српских породица, нажалост, које су протеране са својих огњишта из Хрватске, Босне и Херцеговине и са Косова и Метохије. Све их је Нови Сад примио. Дакле, реч је о вештачким поделама без икаквог разлога које потенцирају неке усијане главе.

Како видите српску заједницу у Темишвару?

Најпре, надам се да ће Србија, а и Нови Сад као град, више и чешће помоћи Србима из Румуније. Ми смо ето, овог пута донели преко 300 књига на поклон. Желим вам да опстанете јер сте и ви део српског народа,

једног од старих европских народа. Као део српства, и ви сте дали много тога европској и светској цивилизацији. Кад седиш у Темишвару и кад видиш колико угледних Темишвараца су Срби, онда се стварно осећаш поносно.

Разговор водио:
Рајко Корња

пише:
Милан Петровић

политика

МОГУ ЛИ СЕ РУМУНИ ПРЕТВОРИТИ У НЕМЦЕ?

**Румунски Немац Клаус Јоханис истакнут
као главни кандидат десничарске опозиције
на предстојећим председничким изборима**

Нова и на брзу руку склепана опозициона политичка алијанса између либерала, који су се донедавно налазили на власти заједно са социјалдемократима, и 2012. свргнутих демократа, које је некада изнедрио одлазећи председник Трајан Басеску, одлучила је да за свог кандидата на предстојећим новембарским председничким изборима прогласи румунског Немца Клауса Јоханиса.

Око овог необичног политичког потеза, чији је циљ да се на врх једне већински православне земље (85 одсто Румуна су православци) постави један Немац, истина домаћи, али протестант, који има двојно држављанство и чији родитељи живе у Немачкој, одмах се повела жучна и далекосежна медијска полемика.

„Мутно море“ изборне битке

„Па шта ако је протестант и Немац ! Ми живимо у XXI веку и у земљи чланице ЕУ“ – кажу једни. „Зар међу толико милиона православних Румуна, сигурних родољуба, нема ниједног који би заслужио да му се повери толико важна председничка фотеља“ – одговарају други.

Оваква одлука једног од стубова читавог румунског политичког спектра (десничарске Хришћанско-либералне уније) да се у

„мутном мору“ изборне битке ослони на „вредног, уредног и поштеног Немца“ има своја како садашња, тако и историјска објашњења.

Немци, са њиховим чувеним и препознатљивим менталитетом, оставили су

**“Ред и поредак,
чисто правосуђе
и отворени рат корупцији”.**

Клаус Јоханис

румунској историји дубоке трагове са – тврди се чак и у школским уџбеницима – озбиљним позитивним последицама по развој овдашњег друштва. Године 1866. после збацивања Александра Јоана Кузе, првог владара тек настале уједињене Румуније, у земљи је настао потпуни хаос, који је претио уништењу нове државе. Нова буржоазија и стари феудални строј никако нису могли да нађу заједнички државни језик.

Увозни краљ Немац

Спас је потражен у некоме са стране, који би могао да буде неутрални судија. Тако је у Румунију „увезен“ немачки принц Карол Хоенцолерн-Зигмаринген, који је био и проглашен за краља. Карол Први, краљ немачког рода, као и његови потоњи наследници на румунском трону – Фердинанд, Карол други и Михајло (свргнут 1947.), увели су овде немачки „стил“ у свему, европске законе и модернизовали друштво. Тако је овде нашироко укореењена фама да је „са Немцима на челу било неког реда“. Нешто слично се збива и сада, после скоро 150 година. Румунска јавност је дубоко разочарана политичком класом, која је, 25 година после свргавања „црвеног деспота“ Чаушескуа, испољила потпуну импотентност у вођењу друштва у коме, наводно, главну реч имају лопови и тајкуни. Корупција и самовоља разиграли су се у подивљало коло. Све осиромашенији народ грдно се пати, земља је у ћорсокаку.

Животни пут „срећног“ Клауса

Из историјске прашине вади се идеја „немачког спасоносца“. Њега проналазе у веома успешном ванстраначком

градоначелнику трансилванског града Сибија, Немцу Клаусу Јоханису, који се брзопотезно изводи на свенационалну политичку сцену и тако вештачки претвара у лидера коме се поверава улога главног опозиционог кандидата за будућег председника Румуније.

Животни пут „срећног“

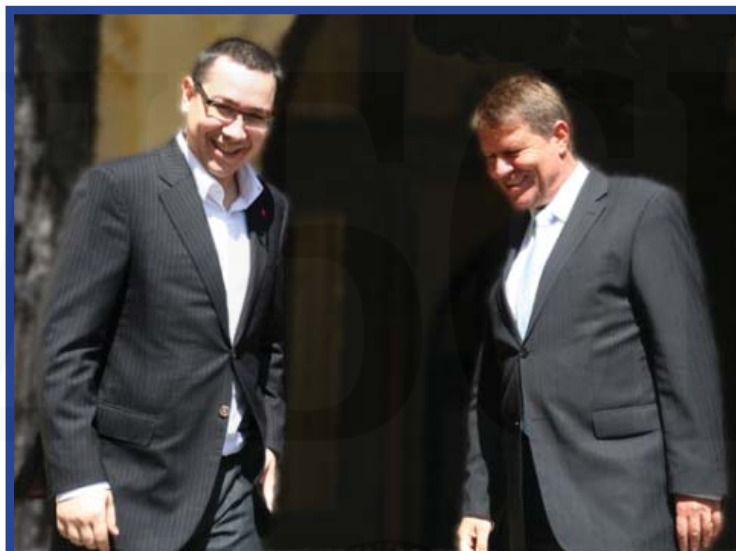
Клауса Јоханиса (55) је доста једноставан. Рођен у Сибију, школован у Клузу, радио је најпре као професор физике, затим као окружни школски инспектор, председник Демократског форума Немаца у Румунији (којих је остало веома мало, тек нешто око 35 хиљада, пошто су многи од њих емигрирали у Немачку, међу којима и Јоханисови родитељи) и три пута узастопце био биран за градоначелника Сибија уживајући подршку већинског румунског живља.

Као ефикасни градоначелник Сибија, који је једне године био европска престоница културе, Јоханис се прочуо у земљи, али нико у њему није видео неког националног политичког лидера.

Прва се за њега „закачила“ Национално-либерална странка, која је била у сукобу са самовољним председником Трајаном Басескуом. Она ванстраначког Јоханиса вади из политичког шешира, прима га 2013. у своје редове и убрзо, буквално преко ноћи, уз отклоњење од предвиђања статута партије,

бира га за свог председника. А затим следи кратка прича о томе како он постаје главни председнички кандидат обједињене опозиционе деснице.

Како сада стоје ствари, главни Јоханисов конкурент ће бити премијер Виктор Понта, чију председничку кандидатуру истиче владајућа Социјалдемократска странка. Иако има доста њих који тврде да није „европски“ и „демократски“ да се у изборним

„Ко има права да ме спречава да тврдим да сам православни Румун, рођен на румунској земљи и да сам њој безгранично привржен?“

Виктор Понта

кампањама и уопште у политичком животу користе „верски“ и „етнички“ аргументи, медији су већ утврдили да се румунско друштво поделило на „Немце“ и „Румуне“.

Против бакшиша и мита

Клаус Јоханис у својим предизборним наступима

обећава бирачима „ред и поредак“, „чисто правосуђе“ и отворени „рат корупцији која је све нагризла“. „Обећавам да ћу за десет година претворити Румунију у западну државу“. Закључује се да он верује у своја два председничка мандата. После ових Јоханисових речи никло је питање: ко може поверовати да скоро преко ноћи овдашњи људи могу постати „западњаци“ којима ће бити туђ бакшиш и мито.

На једно друго питање осврнуо се премијер Понта, одговарајући свом главном противкандидату. „Нема збора да питање верске и етничке припадности не треба да се потеже приликом избора председника државе. Али ко има права да мене спречава да тврдим да сам православни Румун, рођен на румунској земљи и да сам њој безгранично привржен“.

Наравно да се у предизборној кампањи, која се све више разбуктава и у којој севају све нижи ударци, износе и други аргументи. Један од њих је тврдња да је, у крајњој линији, Јоханис

Басескуов присталица, који, ако дође на власт, треба да га спасе од суда за бројна почињена недела. Ипак, верује се да ће се све вртети око питања ко може и треба да буде нови шеф државе – Румун или Немац.

У сваком случају Румунија је суочена са једним неуобичајеним друштвено-политичким експериментом.

пише:
Мимо Обрадов

У ТОРУ ОВАЦА

**То што ви радите нама, а ми не радимо вама;
да ли нас то спаја или раздваја?**

Гледајући точкове како се окрећу, посматрајући свет, разговарајући са људима, пратећи њихове реакције, понашање, однос према разним стварима и ситуацијама, стиче се утисак да савремени човек има све мање недоумица. Да ли је стварно тако? Урадио сам за телевизију прилог о томе како је настао и како је урађен видео спот за једну музичку нумеру од првобитне замисли, од скица и цртежа, па све до самог снимања и монтаже, такозвани „making of“. У питању је рок састав „Locatarii“ и њихова песма „La stână“ („У тору оваца“ - прев.). Аутор музике и текста, уједно и редитељ видео спота, осмислио је луткарску представу као параболу трансформација кроз које пролази савремено румунско друштво. Завршни кадар приказује лутку пастира који са мотком, уместо даљинским управљачем, чачка ТВ пријемник којем је нестала слика и при том набрециво изговара: Румунија! Где сте!? Ало Румунија! Одговорите: где сте? Одговорите!... и све тако, неколико пута и ...готово. Крај. Дobar закључак, у ствари директно и јасно питање које делује ефектно, има моћ да садашњем човеку покрене механизам размишљања и постављања дилема. Чињеница је да садашњи свет испољава све мање дилема. Сви знамо врло добро шта и како. Знамо да знамо. Али то се не објашњава напретком и искуством које је човечанство стекло временом, већ чињеницом да живимо у потрошачком, медијатизованом, материјализованом друштву

које нам диктира и указује на све што нам је потребно и шта треба (сећате се оног: Тако треба!) да знамо да бисмо боље и лакше живели. За државу је то корисно, јер нас на овај начин лакше осматра и контролише, а за нас је комотно, јер истражити, испитати стварност која нас окружује, ставити под сумњу информације које добијамо, бити прожет политичким, друштвеним и културним дилемама, заморно је, понекад чак иритирајуће. Препуштамо се телевизији (пада ми на памет слоган који је састав U2 употребио у једном сопственом музичком споту: „I got a vision - Television“, у преводу: „Имам визију - Телевизију“), слушамо, а као и да не чујемо, просте политичаре чија, додуше слабо прикривена идеологија као да је стечена у тору оваца, примамо савете и поруке агената за продају робе и све мање размишљамо вођени добром мером и логиком. Све се то дешава јер су успели да нас убеди да смо постали лењи, равнодушни, досађени. Преузимамо уверења од било кога ко тврди да их има и да нам их може пренети бесплатно, посредством мањих или већих екрана, путем реклама. Тако нам је лакше. „Чобан тера овчице, лакој лане, дири дири дане...“

Дилеме нам данас нису занимљиве, не продају се и не пролазе баш добро, не подижу рејтинг, немају неки посебан изборни потенцијал. Двоумити се претпоставља напор у оцењивању нијанси и значења, значи постављати питања која

могу помутити ред и мир, значи размишљати алтернативно. Дилеме стварају, оживљавају, подржавају и промовишу идеје, релативизују, а да притом не минимализују, учвршћују слободу мишљења и никада те не упућују ка закрченом, затвореном путу. Недоумица се разликује од сумње по томе што не осуђује, већ пружа шансу алтернативи, не означава несигурност и алкавост, већ моћ анализе и суочавања аргумената. Дилеме одбацују идеологије и обрнуто, идеологије нерадо прихватају дилеме. Због тога су данас они који јавно изражавају дилеме, било да су питању филозофи и социолози (Ноам Чомски, Славој Жижек), научници (Стивен Хоукинг) или уметници (Питер Гриневеј, Лори Андерсон, Марина Абрамовић, Ник Кејв) оцењивани као иритирајући фактор, интелектуалци који муте воду уместо да је „сецкају за пилиће“, како је некада духовито говорио Минимакс. Дилеме, међутим, не покрећу револуције (то чине убеђења), не супростављају се акцији и тезама, не усвајају програме, немају намеру да некога промене. То је реалистична, демократска, отворена и изазовна форма размишљања и изражавања. Међу људима са изузетно чврстим уверењима једино је могућ дијалог глувих. Лењи и глупи, самодовољни, опортунисти, параноичари и манијаци, догматичари, идеолози и милитанти, маса, мртви - они се не двоуме. Иза потребног уверења и минималне обавезне убеђености питам вас да ли још имате дилема? Да ли сте слободни? Да ли сте живи? „Ало, Румунија! Ало, где сте?! Одговорите... Ало!“

Заврши се, ето, песма и видео спот о којима нисам ни стигао да вам испричам готово ништа. Може то боље од мене урадити монитор, интернет и youtube.

пише:
Марко Лопушина

ПОСТСКРИПТУМ Србија, земља контраста

Навикли смо ми на то да нам САД и ЕУ бирају министре и амбасадоре, наређују шта да радимо, али нису навикли Руси

Србија је земља контраста. Док у Гучи на Сабору трубача министар Дачић и Цеца из његовог села Житорађа, певају и скачу, у Суботици је сахрањена девојчица коју је убио импотентни младић из Сурчина. Убица, локални касарин, био је залуђен за мобилним телефонима, не знајући да је то хладан медиј, који код људи убија осећања. Нема, међутим, ко у Србији да се бави научном спознајом великих друштвених промена које су нас задесиле последњих деценија. Свако зло које нам се деси само је последица ломова које смо уз рат и привредни крах доживели.

Премијер Вучић наставља своју политичку турнеју по Србији. Мора да убеђује своје страначке колеге да је власт рад, а не привилегија. Јер од стотину општина, само 15 је урадило извештај и решења за помоћ ЕУ поплављеном народу. Очигледно је да су општинари неспособни да решавају животне проблеме већ само своје...

Наш Ноле се оженио, постао папучић и глатко изгубио меч у Торонту. Журило му се кући код жене... И то је лепо.

Овако данас изгледа Други хладни рат на руски начин. Амерички рат против Русије је већ почео лажима:

ЦИА руши малезијски авион, Путин је потом крив за све, а његову ћерку Марију протерују из Холандије. Најгоре што нама у Србији амерички амбасадор држи предавање о потреби да казнимо Русију и да дамо већ једном свог амбасадора у САД, ког он изабере. Навикли смо ми на то да нам САД и ЕУ бирају министре и амбасадоре, наређују шта да радимо, али нису навикли Руси. Они за узврат Американцима сређују побуне и ратове на Блиском истоку...

У међувремену, у Нишу је заседала Влада Србије, као она 1914. када је почео рат са Аустријом... Сви министри су отишли у Ниш аутобусом, да боље упознају Србију и њене друмове, које Марко Краљевић није још преорао... иако их турски гастарбајтери масовно газе као орање...

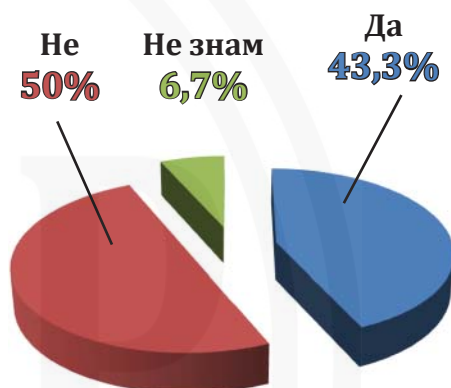
Влада Србије је заседала дакле, у ратној престоници у Нишу. Сада се спрема да се хвали шта је урадила у првих својих сто дана. Ништа битно, сем што је експресно донела неке законе. И позвала тајкуне да спасавају јавна предузећа, које иначе служе странкама на власти за богаћење и пљачкање. Сад ће тајкуни Беко и Коле да воде Железницу Србије и Путеве Србије. Како је Беко сувласник мојих Вечерњих новости, можда постанем железничар?

НОВИ
ТЕМНИЦА
ВЕСНИК

Анкета

Верујете ли да ће Србија успети да се одупре притисцима да уведе санкције Русији?

Србија

извор:

вечерње
НОВОСТИ

Срби у Румунији

извор

НОВИ
ТЕМНИЦА
ВЕСНИК

пише:
Дејан Попов

ЋЕЉТОЊ

Срби у Румунији (3)

Захваљујући великој српској просветарској традицији и нашим школама, број факултетски образованих Срба и српских интелектуалаца процентуално је можда највећи од свих националности у Румунији

По писаним изворима, образовање на српском језику у Румунији старо је више од три века. Оно је функционисало у организованој форми, током времена, у Отоманском царству, Аустрији, Аустроугарској, Краљевини Румунији, послератном комунистичком периоду и најзад, у садашње време.

Завидно образовање

До Другог светског рата све наше школе биле су вероисповедне, било их је педесетак и имале су око девет хиљада ученика. После Другог светског рата, све су школе подржављене. Као последица усвојених законских предвиђања у домену школства, смањења броја деце у српским породицама, опредељивања родитеља Срба за румунске школе, а и индиректних притисака, број се ђака знатно смањује, а школе се постепено гасе.

Срби у Румунији данас имају неколико четворогодишњих школа, са знатно мањим бројем ученика (свега, испод 100) и са по једним учитељем. У Белобрешки (жупанија Караш-Северин) још увек ради осмогодишња школа на српском језику.

У Темишвару функцио-нише Српска теоретска гимназија „Доситеј Обрадовић“,

у оквиру које постоје одељења од I до VIII разреда, односно IX-XII разред (I-IV разред средње школе), са укупно око 250 ученика.

У Румунији постоје и две катедре за српски

проузроковало је неизлечиве ране српском становништву са последицама које се и данас могу осетити.

Јединствени по организовању

Као и остале националне мањине, у првим данима после децембарских догађаја 1989. године, и српска мањина основала је своју организацију, која је током година имала разне називе, да би се, најзад усталио назив Савез Срба у Румунији. Оснивање таквих мањинских организација (уједно и Савеза Срба у Румунији) имало је као циљ организовано деловање мањина за очување етничког идентитета кроз неговање сопствених духовних и културних вредности, очување и унапређење вековних традиција, обичаја и специфичних вредности у свим доменима који

језик и књижевност, при универзитетима у Букурешту и Темишвару.

Треба напоменути да је, захваљујући великој српској просветарској традицији и нашим школама, број факултетски образованих Срба и српских интелектуалаца процентуално можда највећи од свих националности у Румунији. Гашење српских школа и осталих српских институција,

дефинишу једну националну мањину. Све то у склопу и поштујући законе државе у којој живимо – Румуније. Другим речима, Савез Срба у Румунији је званична, призната организација од стране одговарајућих државних институција, којом се успоставља веза између државе Румуније и српске националне мањине на овим просторима. Савез Срба у Румунији није политичка организација, већ је његово деловање усмерено

ка остваривању права српске националне мањине, па се у том контексту уписује и деловање посланика Савеза Срба у Парламенту Румуније.

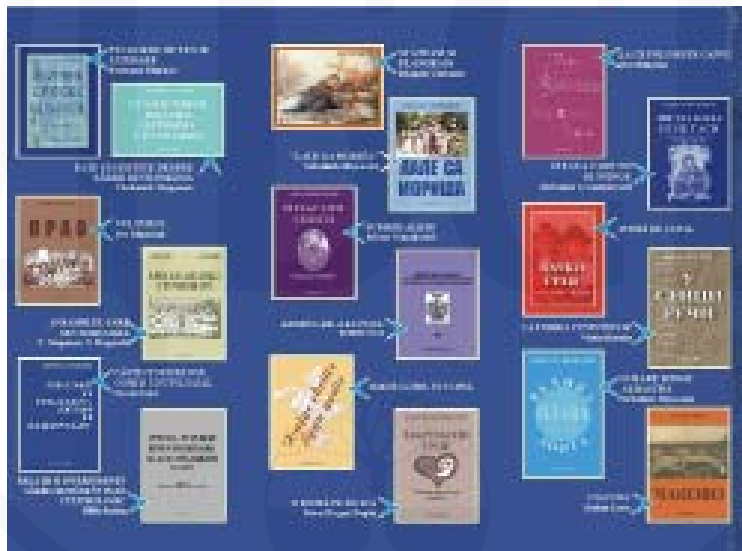
У више од две деценије свога деловања, Савез Срба у Румунији је остварио (сам или у садејству са другим одговарајућим установама или организацијама) низ успешних активности (културних, духовних и васпитних) које су покренуле значајне стваралачке потенцијале у малтене свим местима Румуније где живи знатнији број српског становништва. Покренуто је оснивање и подржана активност бројних аматерских културно – уметничких формација, а одвија се и значајна издавачка делатност, уз подршку деловања средстава за масовну информисаност. Дотичне се активности (а има их, годишње, преко стотинак) финансирају највећим делом посредством Департмана за међуетничке односе при Влади Румуније.

Богато издаваштво

Прва српска књига штампана на територији данашње Румуније изашла је у Трговишту, на почетку XVI века, трудом јеромонаха Макарија. Касније, и у другим издавачким центрима појављују се српске књиге: Блаж, Јаш, Римник (посебно значајан због штампања првог издања Србљака – зборника служби српских светитеља 1761. године, којег је приредио епископ арадски Синесије Живановић).

Ако се односимо на област у којој данас живе Срби у Румунији, корени богате традиције издавања листова и часописа, односно књига, сежу до двадесетих година XIX века. Излазећи на периферији српског етничког и језичког простора, већина публикација је имала кратак животни век, и била је највише резултат ентузијазма појединих културних прегалаца.

Прва периодична публикација на српском језику на тлу данашње Румуније био је “Банатски алманах” Димитрија П. Тирола, који је изашао 1827. године.

Веома су значајни издавачки подухвати Срба из Румуније између два светска рата – у релативно кратком раздобљу штампано је мноштво књига и публикација – од монографских радова, књижевних дела, све до алманаха-календара, па чак и музикалија. Од периодике, вреди напоменути лист “Темишварски весник” (излазио је у раздобљу 1933-1947) и црквени лист “Гласник” (1921-1946).

После Другог светског рата, српско издаваштво је реализовано у оквиру Државног издавачког предузећа у Букурешту, а седамдесетих година за издаваштво националних мањина у Румунији (дакле и српске), специјализовала се издавачка кућа „Критерион“ у Букурешту.

Српско издаваштво у Румунији је на овај начин функционисало до 1992. године, када издавачку активност Срба у Румунији преузима Савез Срба.

Ваља напоменути да је доста значајних књига које се баве проблематиком Срба у Румунији објављено после децембра 1989. и у матичној Србији. Уз то, српски писци из Румуније су данас чланови Удружења књижевника Румуније и Србије, Матице српске, сарадници Српске академије наука и уметности или других значајних културних и просветних удружења.

Годишње, Савез Срба у Румунији издаје двадесетак књига на српском језику (монографије, књижевна дела, зборнике радова, етнографске студије), као и преводе савремених аутора на румунски.

У Темишвару излазе недељник “Наша реч”, часопис “Нови темишварски весник”, и полугодишњак “Књижевни живот”. Од неколико година покренут је и календар-годишњак “Банатски алманах”.

Православна српска епархија темишварска редовно издаје зидни календар и свој годишњи часопис “Гласник”.

(наставак у следећем броју)

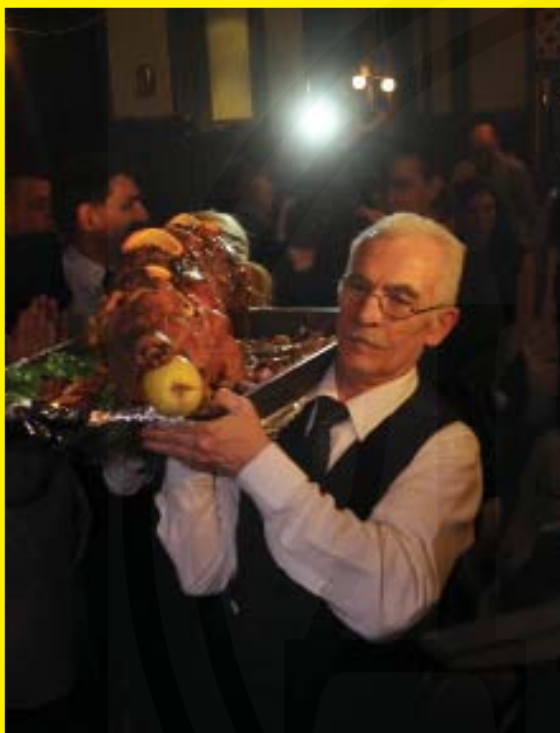
Ако је пљескавица... Онда нек' је права!

GRILL®
SÂRBESC

*Str. Aristide Demetriade, Nr. 1 (C.C. Iulius Mall)
0757040503*

Ресторан "Лотд"

И светско, и наше!

информације и резервације:
0721 225 115

САВЕЗ СРБА У РУМУНИЈИ
7^а
Заседниц
Датумек

